

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako drugo soboto

v Kranju (tiska Iv. Pr. Lampret; izdaja konsorcij „Gorenjca“; odgovorni urednik Lavoslav Mikuš).

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno peti-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vln.

Štev. 27.

V Celovcu, v soboto, dne 11. decembra 1909.

Leto II.

Čujte, kaj se godi na Koroškem!

Kakor Madjari uboge Slovake na Ogrskem, tako zatirajo Nemci in ponemčenci starodavni živelj na Koroškem. Prav nobene pravice nima več nesrečna slovenska para v Gorotanu. S sodišča je pregnana slovenščina in vsi napor, da bi jej bila zagotovljena vsaj mravica pravice, so se razbili ob trdovratnosti nemško-nacionalnega sodiškega oboja. Vsak teden nam prinaša sedaj nove dokaze nemške brezobzirne krutosti.

Koroški deželni šolski nadzorniki so se vedno izgovarjali, da bi radi dali šolam v slovenskem delu dežele slovenske učitelje, a jih nimajo. Zadnja leta se je obrnilo nekoliko na bolje, tako da je letošnje poletje zapustilo celovsko učiteljske šest Slovencev, dva koroška Slovenca, ki jih niso bili sprejeli na celovsko učiteljske, pa sta dovršila učiteljske v Mariboru. A kaj je storil nemško-nacionalni deželni šolski svet? Več mesecev sploh ni hotel dati služb slovenskim kandidatom, temveč je najprej izpopolnil učiteljska mesta v slovenskem delu dežele z Nemci in s strastnimi nemškutarji, sedaj pa je vse slovenske kandidate nastavljal v popolnoma nemških krajih, in sicer so nameščeni: Andr. Gabruč v Stallu; Adolf Sokol v St. Urhu pri Godingu, Bl. Lakata v Zweinitzu (je bil že nastavljen na Ziljski Bistrici), Luka Vitermik v Zeltschu in Fr. Vedenik v Rublandu. Enega še čaka enaka usoda. Hkratu je premestil vzorno učiteljico Maro Mikuluševico iz Mohliče v St. Sebastian. Mariborska abiturijenta pa sploh neče nastaviti v rodni deželi. V popolnoma slovenske kraje so imenovani trdi Nemci, kakor Herman Pacher v Globasnico, Pavla Bayer za Kotmaro ves, Pavla Huber za Medgorje, Štef. Kasch za Mohliče, Ana Urch za Djekše, pl. Vorbeck in L. Kriesmann za St. Jakob, Jos. Spendier za Podljubelj. Pričakujemo od novega šolskega društva na Koroškem, da naroči svojemu

poslancu Grafenauerju, naj takoj s pomočjo močnega kluba, kateremu je član na Dunaju, zaropče tako, da se popravi Slovincem prizadeta kričeca krivica. S pomočjo statistike naj izposluje pri osrednji vladi, da ukaže deželni šolski oblasti v Celovcu, da mora vsako leto sprejeti za slovenski del dežele potrebno število Slovencev v pripravnico ter absolvirane tudi nastaviti na slovenske in utrakvistične sole.

Na celovškem kolodvoru je zahteval ugleden slovenski župan Miklavč vojni listek po slovensko, zato so ga surovo psovali in naposled peljali vkleknjenega skozi vse mesto na občinski urad. Kar se je godilo temu veljaku, ponavljalo se je pozneje še v dveh slučajih.

Na Brnci poleg Beljaka so si zgradili Slovenci z velikim trudom svoj tamburški dom. Ko so bili izvedeli nemškutarji, da se namerja zidati dom, poizkušali so na vse načine, da bi ga onemogočili. Njihova pritožba na deželno oblastvo je bila odbita. Društveni dom je postavljen in na 14. dan m. m. je bila napovedana otvoritev, združena z blagoslovljenjem in z veselico. Po Beljaku in Celovcu se je razvnela nasprotna agitacija. Z lepaki na mestnih vogalih so pozivali nemški sovragi svojce, da naj preprečijo otvoritev. Res se je zbralo kakih 200 hajlovcv tisto popoldne na Brnci; kakor obsedeni so besneli krog novega doma, napadali so in sramotili domačine Slovence — tujih slovenskih gostov itak ni bilo — in strgali slovensko zastavo s strehe. Ko bi ne bilo štirih orožniških bajonetov in vladnega komisarja, ki so jako rahlo krotili napadalce, bi bil brnski dom v ruševinah. Pomniti treba, da je Brnca popolnoma slovenska vas. Kakor tamburškemu domu na Brnci, tako se godi tudi Narodnem domu v Grebinju; zatvorjen je. Čujte, na slovenskih tleh ni več Slovenec svoj gospod in si ne sme zgraditi doma, namenjenega prosveti.

Kri nam zastaja v žilah, ko se spominjamo slovenskega župana, vkljenjenega v železje, zato, ker je v središču Koroške — v dvojezičnem Celovcu zahteval vojni listek v svojem jeziku. Kdor se drzne črhiniti besedo v tistem plemenitem jeziku, v katerem so nekdanje umeščali koroške vojvode, mora v zapor! Bol nam stiska srce, ko spremljame v mislih mladega slovenskega učitelja, hotečega se posvetiti prosveti svojega bednega naroda; toda on ne sme med brate; dekret nemško-nacionalnega deželnega šolskega sveta mu veli, da mora oditi v zakotje, kjer se oglasa zloglasna koroška nemščina. Srd nam plameni iz oči ob spominu na zverski napad, ki ga je doživel brnski slovenski dom na svoj otvoritveni dan, na onemnečenje slovenske trobojnice o tej priliki in na zatvoritev grebinjskega doma. Kako dolgo se bo polnila še mera krivic, teptajočih slovenski Gorotan?

Slov. Branik.

Kdo je odgovoren za kruto zatiranje koroških Slovencev?

Konec.

Odkar pa Nemci vedo, da se ne dajo več vsi učitelji podkupiti in da se je v zadnjih letih izšlo nekaj slovenskih učiteljev, kateri gledajo in delajo resno, da bi se otroci kaj naučili — pa dela deželni šolski svet z njimi, kakor kak turški paša.

Sedanjí šolski nadzornik Benda in njega vabeljski pomagač, svetnik Barczay, imata glede naloge učitelja čudno moralo. Glavna stvar je, da učitelj germanizira in dela nemško nacionalno politiko. Če se slovenski otroci kaj naučijo ali ne — jim je deveta skrb, še ljubši jim je, da se nič ne naučijo! Vsak učiteljsnik, ki ne hajla, ki nima nemških znakov — je že sojen. Kakor se je letos pokazalo. V nemške rove mora! Zato pa pride za slovenske otroke nemški hajlovec — katerega Nemci ne morejo rabiti. Za vse to pa ve in vse to odo-

PODLISTEK.

Povest iz hudih turških časov.

Spisal Ferdo Plemič.

Dalje.

II.

To je bilo leta 1476., ko so Turki pridrevili preko Gorenjske in mimo Trbiža proti Beljaku. Sila je bila huda, ljudje niso imeli povoda veseliti se teh tujih gostov, ki jim je bil rop in požig vsakdanje delo, ubojstvo prijetna zabava. V bran se jim ni navadno nihče postavil; gospoda se je zaprla v trdne gradove ter za močnim obzidjem počakala, da mine vihar v deželi, kmetstvo ljudstvo pa je iskalo in pogosto tudi našlo zavetišče v temnih gozdovih in na visokih planinah.

To je bilo leta 1476., ko je Turk pridrl v naše kraje ter začel trdovratno naskakovati dobro utrjeni podklosterski samostan. Dozdevalo se je krvoločnemu, da mora biti za samostanskim obzidjem marsikaj, kar človek rad vzame s seboj za lep in dragocen spomin. Ali očetje Benediktinci so pod vodstvom svojega opata Tomaža pokazali, da jim post ni yzel še vseh moči; sekali so po turških buticah in udarci so bili dobri. In pomagali so jim iz neobzidanega trga pregnani podklosterski tržani, in njihovi udarci so bili še hujši, ker hujše jim je bilo v srcu.

Turki pa so poskrbeli, da so se bojevali lahko tudi ponoči — zasmodili so trg. In gorel je Pod-

kloster in yeter je zanesel plamen tudi v samostan. In sredi dima in ognja je divjal boj.

Odsev tega požara je preplasil vse vasi v okolici. Zdaj ni bilo več dvoma; Turki so bili tu; reši naj se, kdor hoče in more.

Kmetje gropiške vasi, ki jih je zalotil svarilni klic še o pravem času, niso bili v dvomu: kam?

«V gropiški graben, kar najhitreje mogoče!» je vpilo vse križem.

Na mah je oživela vas. Vse hiše so se razsvetlile. Možje so hiteli v hleve, odvezali živino od jaslí ter jo gnali pred hišo. Žene so metale vsako dragocenost z marsikatero ničvredno rečjo vred v skrinje. Zraven so se tresle strahu in bledele slabosti. Otroci so v neznanem strahu pričeli jok, da se je razlegalo po vasi. In ko je ta ali oni za silo pobral in povezal vse, kar se mu je v naglici zdelo vredno pobrati in povezati, ni se dolgo obotavljal; pognal je otroke v beg in živino v tek ter jo krenil v gropiški graben. Ali pot do tja je bila ozka in zmešnjava vedno večja. Ni bilo človeka, ki bi spravil vse to v red. Edina veljavna oseba v vasi, starejšina Jernej, je ležala brez življenja v postelji, kamor so ga bili v naglici prenesli. Nežika pa so le s silo odtrgali od očetovega trupla. Šla je s svojim stricem iz vasi, skoro ena zadnjih. In stopala sta ob bobnečem potoku višje in višje mimo slednjih žag in his. In pri zadnji hiši sta zagledala temno krdelce mož. Nežika je kriknila strahu, a brez povoda. Bili so to kovači, petnajst na število, ki so tam stali s težkimi kladvi v pesti

in na ramah in z lahkim culicami, vsem svojim bogastvom pod pazduho.

Nežika se je obrnila vstran, da ne bi zapazila «hudega Jameza» med kovači. Do njenega strica pa stopi stari kovač Matija in ga vpraša:

«Kmet, je še kaj ljudi v vasi?»

«Mislim, da ni nobenega več.»

«Potem lahko gremo!» se obrne Matija do svojih tovaršev, ki stopijo molče na pot in krenejo za drugimi v gropiški graben.

Kmalu so bili pri vходу v divjo sotesko. Še par korakov in orjaška stena, dolga kakih 100 metrov, visoka nad 50, a debela od pol metra do treh metrov, se jim postavi v pot. Čudno odsvita njena beleba od črne sence obdajajočega jo gozda, ki pokriva strmo prepadajoča pobočja soteske.

Tik pod steno šumel je jezno gropiški potok. Čez njega so bili ljudje na tem kraju položili debela bruna, ki so služila za most. Dandanašnji stoji tamkaj lep mostič. Kdor hoče dalje v graben, mora na vsak način naprej čez ta most.

Tiho se prekoračili kovači most. Na drugem bregu se ustavijo, odlože culice, zavišejo rokave ter primejo za kladiva. Kreпки udarci odmevajo, bruno za brunom se zakotali globoko dol v šumečo vodo. In ko je izginilo slednje bruno, ko je bil most razdejan, se oddahnejo kovači ter posedajo po skalah naokolo, kot straža pri vходу. Pridruži se jim še pest žilovih drvarjev, ki so se spustili z gore v dolino, da poizvedo, kaj se vrši nenavadnega v deželi.

bruje naš deželni «president» Hein! Ravno tako daje on direktivo okrajnim glavarstvom, kako naj postopajo proti nam, če se gre za kako zborovanje, ali za kako slavnost, volitev, koncesijo i. t. d. Menda se sam ne bo imel za tako ničlo, da bi trdil, da se godijo vsi ti škandali iz zadnjih časov, kakor na Brnci, pri imenovanju učiteljev, glede živinske tehtnice v Šmihelu, glede gostilniške koncesije v Borovljah i. t. d. brez njegove vednosti?? Saj mora vendar izvedeti za razne in večne pri- tožbe!! Ali smemo reči, da bi še vedno svojih urad- nikov ne poznal? Ali ne ve, da je zahteval g. okrajni glavar Šuster odstranitev ali vsaj grajo najhujšega nemškega razgrajča Rösslerja iz Beljaka in da se to ne zgodi, ker je nemški «Volksrat» močnejši kot glavar Šuster?! Ali ni to klofuta tudi za pred- sednika Heina, da bi moral takoj iti, če bi ne bil on sam skrivni pomagač Dobernika! Kje pa je to mogoče, da sme nekaj mlečozobih kričočev, ki se obnašajo kakor razbojniki, pretiti političnemu ko- misarju in skušati z silo onemogočiti mirno zabavo in strgati zastavo! Kje je to mogoče, da napadeni in ozmerjani komisar ne dobi nobenega zadoščenja? Samo pod Heinom in zato, ker so bili kričati Nemci, če tudi navadni železniški sribarji!

Zato delamo odgovorno za te skandale samo vlado in v prvi vrsti predsednika Heina, ki se je popolnoma udingal nemškemu «Volksratu» in spre- jema vse nasvete od Metnitza in Doberniga! Slo- venske in slovanska delegacijo pa ponovno opozar- jamo na te naše razmere. Naj ne preiskujejo, če je aristokratska nezmožnost, ali nacionalni fanati- zem povod temu duhu, ki vlada v deželnovladni palači v Celovcu. Zadostuje, da Slovenci sprejemamo od tam take krivice, da jih ne moremo več pre- našati. Metle je treba in sicer prav postene, in to naj bo prvo delo «Slovanske Enote» potem, ko pade enkrat sedanji sistem!!!

Dopisi.

Borovlje. Dne 21. novembra se je sprehajal delavski pomočnik Pavek na polju iz Borovelj proti Dolanom ter je med potjo jedel jabolko, katero je lupil s svojim nožem. Ko pride mimo nekega stuka, se usuje šest nemških turnarjev na njega. Sprva se Paveku še posreči, uiti napadalcem; toda turnarji, izmed katerih so nekateri leteli na prednico, doletijo kmalu Paveka, se vržejo na njega ter začnejo neusmiljeno tolči po njem. Pri napadu se zaleti neki turner na Pavekov nož ter se za ušesom rani. To je resnica, na kateri se ne da ni- česar izpremeniti. Zdaj pa poglejmo, kaj pišejo nemškutarski Schmierblätter. Po njih je neki slo- venischer Messerheld nemške turnarje napadel ter je enega izmed njih smrtno nevarno ranil; dalje pišejo, da so vzrok temu pretepu Slovenci, posebno pa sokoli, ter da noben tujec ne bo več hotel priti v Borovlje, ako bo šlo to tako naprej. K temu imamo sledeče pripomniti. Pavek ni član Sokola in s sokoli tudi nikoli občeval ni; on tudi ni član nobenega drugega slovenskega društva. Sicer pa on tudi nobenega ni napadel, pač pa so nemški tur- narji njega po dogovoru napadli, zakar bodo go- tovo, ako je borovski sodnik pravičen, kaznovani, ker so Paveku že prej večkrat obetali, da ga bodo pretepli. Ker Pavek nikoli ni občeval z narodnimi Slovenci, ti seveda ne morejo biti vzrok pretepu, tudi tedaj ne, ako bi bil Pavek pretep začel. Pač pa napadalcu telovadije v nemškem Turnvereinu; torej so po modrovanju nemškutarskega dopisnika vzrok temu napadu nemški Turnverein, posebno njega voditelj doktor Maurer, potem pa sploh vo- ditelji borovške nemškutarije. Da pa čitatelji znanih Schmierblätter uvidijo, kako ti listi hujskajo, ime- nujemo nemškutarskega dopisnika kratkomało ne- sramnega lažnika ter ga pozivljamo, naj nas

toži radi žaljenja, da bomo pri sodnji mogli do- kazati, da se je res lagal. V eni stvari sicer lažnji- vemu nemškutarskemu dopisumu pritrdimo, da bodo namreč prišle Borovlje zavoljo vednih huj- skarij na slab glar. Vprašamo pa, kdo hujška? Na to vprašanje pa odgovorimo z besedami, katere je rekel borovski občinski odbornik A., torej deutsch-freundlicher Slovenc, proti Slovencu Sch.: «Odkar je ta Maurer pri nas, pa smo med seboj kakor pes in mačka.»

Pilberk. Kakor smo že poročali, dobili smo pri nas «Narodni dom». Mislili smo, da bo de- lal konkurenco «nemškim» gostilničarjem, da se bodo zbirali v njem Slovenci vseh slojev. Toda varali smo se. Samo nekateri poznajo geslo: Svoji k svojim! drugi pa, t. j. večina, pa podpira nemške gostilne. Kot značilno dejstvo omenim, da imajo Pilberčani — Slovenci klub v nasprotni «nemški» gostilni. Kako bode shajal slovenski gostilničar, ako ga ne podpirajo Slovenci, ker Nemci se ga itak izogibajo. — Dobili smo telovadsko društvo «Orel». Nazdar mu, a k o bode zasledoval narodne interese! — Vršila se je volitev v občinski zastop. Izvoljeni so seveda najhujši «hajlovci», ki jih je rodila slo- venska zemlja. Toda tudi v drugem oziru ni naš zastop hvalevreden. O nekaterih se pripoveduje prav čedne reči. Toda «Heil» vse zaceli.

Vogrče. C. kr. deželni šolski svet nam ne pripoznava pravice do čl. 19. V zadnji seji nam je odbil prešnjo, ki smo jo vložili za slovensko šolo. Radevedni smo, kakšne tehtne vzroke ima zato. Dobro bi bilo, da bi se objavili, da bo svet videl in spoznal legiko gospodov v dež. šolsk. svetu. Saj imajo strokovnjakov dosti med sabo.

Sele. V zloglasnem «Štajercu» se je spravil neki umazani dopisun čez borovške tamburaše, ker so oni priredili pri nas krasno uspeli koncert; ob enem napada in smeši tudi našega vrliga g. žup- nika in g. Mažeja. Ker se s tem dopisom nočemo dolgo baviti, povemo štajerčevemu dopisunu samo tole: kdor je sam surov in podivjan, tisti pač ne pozna umetniškega okusa in ne more imeti nobenega umetniškega užitka, akotudi bi poslušal najboljšo Wagnerjevo opero. Sicer pa imenujemo s tem javno dotičnega štajerčevega dopisuna ne- sramnega lažnika in obrekovalca, ker trdi, da so bili tamburaši fantiči, ki v Borovljah še v gostilno ne smejo hoditi.

Medborovnlca. Naša nemškutarija vedno bolj napreduje, pa ne mislite da v dobrem in lepem, ampak samo v stvarih, ki so lape ničvredne in pohujšljive. Neki znani nemškutar je poslil deset- letno deklico in uganjal z njo take stvari, da se to sploh med ljudmi ne da povedati. Ko je bil ta človek poklican zavoljo tega pred sodnijo, se je sprva lagal in vse tajil; ko pa je videl, da s taje- njem nič ne opravi, pa je šel našega obernemsku- tarja in janičarja za «rat» vprašat. In ta mu je svetoval, naj reče pri sodnji, da je včasih zmešan, Ta svinjarija kaže zopet, kako so naši odpadniki. Zavoljo tega kličemo: proč od nemškutarije.

Medborovnlca. Tukaj je umrl hišni posetnik Pihler, ki je razpisal v svojem testamentu različne legate naši občini, požarni brambi in Schulvereinu. N. p. v. m.!

Sele. Pri nas smo imeli predpretekli teden čuden lov. Navadno napravlja gospoda lov na div- jačino, pri nas pa so napravili lov na nekega Schmied- hoferja, kateremu so prišli na sled, da tudi on včasih naredi lov na divjačino. Neverjetno je, kaj si taki mladi lovci na ljudi vse dovolijo. Lezli so skoz okno in preiskali vse, ne da bi to prej pove- dali. In vendar se pri nas še najdejo ljudje, ki s takimi ljudmi držijo. Res žalostno!

Borovlje. Poslanec Steinwender je predlagal v deželnem zboru, naj se obdači tudi vodno moč. To bi bilo zelo pametno, ker kapitalisti vendar lažje davke plačujejo kakor delavci. Pa nemšku- tarji držijo s kapitalisti in zavoljo tega so prive- dili zborovanje proti Steinwenderju. V tej vodni zadevi je tudi dr. Maurer par prav vodenih pove- dal, tako da bo Steinwenderjev vodni predlog res v nevarnosti, pa ne v deželnem zboru, ampak pri naših nemškutarjih.

Medtem je bil pri vходу v graben stari Ma- tija splezal na visoko skalo, odkoder je bilo videti v dolino. In zazrl se je v jezero ognja, ki je valo- vilo krog podklosterskega samostana in v samo- stanu samem. Obrnil je oči po dolini. Vse vasi tihe in temne, le v sosednjem Št. Jobu je gorele posamezne gospodarske poslopje, ki so ga skoraj gotovo ljudje v naglici in po neprevidnosti zasmo- dili. Nevarnosti za vas ni bilo, hiša je stala v stran. Pri žaru njenega plamena je bila videti Št. Jobska cerkev in obzidan prostor krog nje. Bil je prazen; ljudje so raje bežali v gozd in pla- nine, kakor da bi zaupali svoje življenje in živ- ljenje svojcev sibi kemu cerkvenemu obzidju.

Ozrl se je Matija še na podvetrovski grad. Kakor temna pošast je čepel tamdaleč ob Zili na strmi skalini. Samo okno o visokem stolpu je bilo razsvetljeno.

Zadovoljen se je vrnil Matija k svojim tova- rišem, zadovoljen, da zna na stara leta še tako plezati.

Dalje prih.

Greblnj: (Gostilna v Narodnem do- mu Horner) se je oblastveno zaprla vsled nesram- nega postopanja in pritiska nemškutarjev in nemških nacionalcev.

Pozor! Danes smo pri- ložili cenjenim naročnikom po- ložnice, katerih naj se blago- volijo poslužiti.

Šolske stvari.

Seja dež. šol. sveta dne 29. vinotoka 1909. Imenovani so bili: Za nadučitelja na deški ljudski šoli v Velikovcu Alois Eberle iz Mežice, za nadučiteljico na dekliski ljudski šoli Maria Fischkandl iz Velikovca, podučitelja Viternik za Zeltschach in Fran Vedenik za Rubland obenem kot šolovodje. Ispite o učni sposobnosti so napravili (med drugim): Ana Bessold iz Pilberka, Volmar Bohrer iz Vobr, šolo- vodja Janez Fejtnig iz Tunela, Celestina Graß v Podklostru, šolovodja Janez Greger iz Daniela pr. Pilberku, Jožef Hermetter iz Libelič, Franc Langer iz Medgorij, Emil Podlipnik iz Šmihela nad Pilber- kom, Ana Tschernitz v Škeficeh Tomaž Unz v Pod- peči, šolovodja Peter Wrulih iz Slov. Plajberga.

Narodne zadeve.

„Korošec“ bo izhajal tudi prihodnje leto. Ako se oglasi saj par sto naročnikov več, bo list, ki se je že precej udomačil med koroškimi Slo- venci, izhajal vsak teden. Toliko v vednost na razna vprašanja.

Kdo se veže z Nemci? «Mir» je pisal, da hodijo na Koroško tisti kranjski liberalci, ki se ve- žejo doma na Kranjskem z Nemci. Nam je pač vse- eno, ali vam to kdo verjame ali ne. Da bodo pa tisti Korošci, ki znajo sami misliti, vedeli, kdo se veže z Nemci, jim povemo, da so ravno klerikalci volili ob času državnozbornskih volitev (leta 1907) v Ljubljani z Nemci. Hoteli so toraj, da bi gosp. Iv. Hribar, ki je že toliko storil za Slovence, ne bil izvoljen. Deželni predsednik kranjski je Nemec. Kaka krivica je to! Popolnoma slovenska dežela mora se pustiti komandirati od nemškega dežel. predsednika. Že davno bi lahko dobili Slovence za dež. predse- dnika ali kranjski klerikalci so zvezani z nemškim pred- sednikom Schwarcom in držijo na njega roko.

Narodno gospodarstvo. V Kropi na Kranj- skem so ustanovili klerikalci žrebljarsko zadrugo. Ta zadruga ima 224.860 kron dolga. Klerikalna zadruga zveza (klerikalna zveza sparkas) je poso- dila tej zadrugi 198.260 kron. Toraj skoraj dvesto tisoč kron in zadrugi! Ali more kdo shajati, če ima toliko dolga. Tu se za obresti ali procenete ne pridela več. In tudi zadruga, ki ima toliko dolga ne bode mogla kdaj plačati teh denarjev. Če bo pa prišla zadruga na kant, izgubila bo denar kle- rikalna zveza sparkas. Zveza sama sicer ničesar ne more izgubiti, ker zveza sama nima denarjev; izgubile bodo le tiste sparkase, ki so pri tej kleri- kalni zvezi. In te sparkase samensebi zopet ne morejo izgubiti, ampak izgubili bojo tisti ljudje, ki so zraven in stojijo dobri pri teh sparkasah. Naše slovenske sparkase po Koroškem so bile prej ve- činoma pri Celjski zvezi. Tam so pametni in skrbni ljudje in nobena krive se ni bilo bati. Zdaj pa delajo klerikalci na to, da bi od celjske zveze odstopile in pristopile k tej klerikalni zvezi (v Ljubljani), ki je v taki nevarnosti. Mi se vam lepo zahvalimo. Duhovniki in pa drugi klerikalci naj dajo denar kamor hočejo. Nam nič mar, če ga dajo tej klerikalni ljubljanski zvezi, ki si je nave- sila tak dolg. Naj svoj denar izgubijo, kakor ho- čejo. To nam pa ne more biti vseeno, če se vtakne k taki nevarni klerikalni zvezi težko pri- sluzen denar slovenskega kmeta ali slovenskega delavca. Zato bi imeli slovenski kmetje in slo- venski delavci povsod zahtevati, da tista sparkasa, ki ima v njej denar, ne pristopi k klerikalni zvezi v Ljubljani, ampak k zvezi v Celju, da njih denar in pa premoženje ne bo v nevar- nosti. (Kdor je pri sparkasi, tak tudi z drugim premoženjem dober stoji, ne samo z tistim de- narjem, ki ga ima v hranilnici). Če je pa tista sparkasa, v kateri imamo denar ali pa pri kateri smo, že pri klerikalni ljubljanski, tedaj moramo zahtevati, da tam izstopi in da pristopi k celjski zvezi.

Ministrstvo za uk in pa slovenske učne knjige. Knjige, ki se rabijo za poučevanje v šolah, morajo biti pregledane in potrjene od ministrstva za uk. Minister sam seveda bukev ne more pre-

Drugi begunci pa so šli dalje. Hiteli so mimo slapa, korakali dalje in dalje, višje in višje ob po- toku, preko priprostih mostičev ali naravnost skozi vodo. Čez dobre pol ure so dospeli do tesnega prehoda. Skala na desni, strmo, zaraščeno pobočje na levi. In v sredi si je izdolbel potok ostro pre- padajoč zleh, po katerem skoro bi rekel zvižga voda navzdol. Poleg potoka je le še ozka v skalo vsekana pot. Onkraj te tesni pa pot že neha, le še posamezne steze vodijo navzgor po grabau in na planine.

V tej pravkar opisani tesni se je dogodila be- guncem nesreča. Dobra tretjina njih je bila že onkraj tesni, kjer se je zasedaj utaborila; drugi dve tretjini pa so morali iti še preko tesni. Kar se vozu, na katerem je bila naložena težka skrinja, stre sredi tesni kolo in ves tok ljudi in živali se ustavi kolneč in mukajoč. V temi in na prostoru, kjer sta stala lahko le po dva vstric, je nastala kmalu zmešnjava. In žene in otroci so seveda uda- rili v glasen jok.

bivati. Pošlje tiste učenim in zanesljivim možem, da jih preberejo. Če tak mož potem reče, da so bukke prav, tedaj jih minister potrdi in bukke se smejo rabiti pri poučevanju v šoli, če pa niso prav, tedaj pa ne. Slovenski profesorji so spisali veliko takih (lepih in modernih) bukkev. Bukve so že pregledali učenjaki in zanesljivi možje in rekli so, da so dobre. Ministru bi ne bilo treba drugega, kakor podpisati svoje ime. Vendar pa tega ne stori. Zmirom odlaša in odlaša, slovenski študenti in profesorji pa morajo čakati, kdaj bo hotel minister (ki je zagrizen sovražnik Slovencev) to storiti. Medtem, ko bi lahko imeli v šolah že te lepe slovenske knjige, imeti morajo slovenski študenti nemške knjige. In zakaj minister ne potrdi slovenskih bukkev? — Zato, da morejo nemške cajtunge pisat in trobit v svet, da Slovenci nimamo slovenskih bukkev. Vidite, taki prijatelji Slovencev so Nemci! Od spredaj se nam sladkajo, od zadaj nam pa skušajo povsod le škodovati. Pravi hinavci so. Ali bomo takem ljudem še kaj verjeli? Ali bomo pri volitvah še z nemškutarjem volili?

Kako se upošteva narodnost po drugih šolah. Avstrijski inšpektorji imajo svoje društvo. Imajo tudi sami svoj list, ki je obenem glasilo društva. Ta list se imenuje: Die österreichische Schulaufsicht. V zadnjih številkah priobčuje ta list šolski red. (To so zapovedi, katere se obesijo na šolsko steno. Tu notri stoji, kako se morajo učenci zadržati i. t. d.) Ta šolski red, ki je natisnjen v imenovanem listu, je po nekaterih šolah že v veljavi. Društvo inšpektorjev pa gotovo hoče, da bi se vpeljal isti še po drugih šolah, zato je bil natisnjen v «Österreichische Schulaufsicht» in imenovan za vzoren šolski red (Musterschulordnung). § 84. tega šolskega reda pravi: Šolar naj nikdar ne pozabi, da mora ostati zvest tistemu ljudstvu, kateremu pripada. Poleg Boga in domovine naj mu bo njegovo ljudstvo (njegov narod) najsvetejši na svetu. In § 85. se glasi: «Svoj domači jezik, to je tisti jezik, katerega govorijo njegovi starši in katerega so govorili pradedje, mora imeti v časti in nikdar naj ga ne zataji ali sramoti.» Te besede priznajo za prav inšpektorji. (Pa tisti inšpektorji, ki inšpicirajo šole na slovenskem Koroskem gotovo ne! Stavčeva opomba.) Te besede ali zapovedi so potrdili pri c. kr. učiteljski konferenci zbrani učitelji in te zapovedi je potrdil c. kr. okrajni šolski svet — ali to se seveda ni zgodilo pri nas na slovenskem Koroskem. Pri nas na Koroskem take pedagogične resnice ne veljajo. Pri nas pravijo nemški in nemškutarski učitelji v šoli, da je naš materni jezik grd, čeravno je najmanj ravno tako lep in rayno tako imeniten, kakor je nemški jezik. Namesto da bi se navajali otroci v šoli spoštovati domači jezik in vse domače: stariše, zlahte, domačine, svojo domovino, domače navade i. t. d., se jim pa skuša vcepiti srd do domačih ljudi, domačega jezika. Tako delajo naši nemškutarski in nemški učitelji in učiteljice. — In kaj pa naše c. kr. šolske oblasti? Te delajo ravno tako. Nemškemu in nemškutarskemu učitelju dovoljujejo vse: z njim delajo roko v roki. Slovenske učitelje pa trpinčijo na vse načine. Nemške učitelje nastavlja med Slovenci, da bi tu prav delali proti Slovincem, slovenske učitelje pa potikajo v nemške kraje.

Dr. Ploj in klerikalci. Tedaj, ko so bile državnozbornske volitve so bili klerikalci vsi vneti za državnega poslanca dr. Ploja. Ko pa dr. Ploj na Dunaju ni hotel uganjati s klerikalcem vred hinavščine, so začeli ti hujskati proti zaslužnemu možu. Skušali so med ljudstvom zbuditi mnjenje, da dr. Ploj ni naroden in kvasili so še druge čenčarije. Velika občina na Sv. Roku ob Solli pa je izvolila zdaj dr. Ploja za častnega občana. S tem je ljudstvo pokazalo, koga časti in spoštuje in v koga ima zaupanje. Občina Sv. Rok leži v volilnem okraju klerikalnega državnega poslanca dr. Korošca. Za častnega občana pa ni bil izvoljen dr. Korošec, ampak dr. Ploj.

Kako gospodarijo nemški ministri v naši državi. Do lanskega leta je prodala v Črno goro sladkor ali cukor samo Avstrija. Naša vlada (naši ministri) pa so zakrivili, da Črnogorci ne marajo več avstrijskega sladkorja in ga dobivajo iz drugih držav, posebno iz Francoske. Milijoni, ki so prišli prej iz Črne gore k nam, pa gredo zdaj drugam. Zato pa bomo morali Avstrijci dati milijone in milijone za velike ladije — katere potrebuje Rajha.

Novi davek na vino. Finančni minister Bilinski je predložil meseca oktobra v državni zbor-

nici letni proračun: primanjklaj državnega gospodarstva znaša 395 milijonov kron. — Da se ta primanjklaj vsaj delema pokrije, je predlagal razne nove davke, med drugimi tudi davek na vino, ki bi naj prinašal državi 11 milijonov kron novih dohodkov. Ako bi se ta zahteva uresničila, bi postala pogubonoma za vinogradnike. Zavalj tega nikakor ne bodo pripustili, da se ta nakana uresniči. Združili se bodo vsi vinogradniki, viničarji, krčmarji, vinski trgovci, da protestirajo proti taki nakani. Seveda tudi poslanci bodo morali storiti svojo dolžnost, da rešijo vinogradnike.

Odgovori na vprašanja

v št. 25. (dne 13. novembra 1909).

4. Kako starost učaka dobovo drevo?

Odgovor: Dobovo drevo «živi» do devetsto let. 300 let raste, 300 let ne rasto več, 300 let pa hira, preden vsahne popolnoma. Seveda dobovo drevo tudi le tedaj tako dolgo «živi», če je zrastle iz zdravega zrna in če se mu med tem dolgim časom ne zgodi kaj, bodisi na koremini ali na stebelu. Ker dob tako dolgo živi, zato ga vsadijo večkrat za spomin, da bi spominjal še ljudi, ki bodo živeli bogve kdaj za nami na to ali ono. Nemci sadijo na pr. radi «Šilerja» dobe, kateri naj bi spominjali na pesnika Šilerja.

5. Kaj mora storiti, ko vidi, da se mož in žena prepirata?

Odgovor:

Če se prepirata žena in mož,
Pazi le to ti: da čist tiho boš;
Če mi pa tega ne bodeš verjel,
Boš ženo in moža na glavi imel.

6. Kje je največja gostilnica?

Odgovor: Vse najmočnejše je v Ameriki, seveda morajo potem tudi imeti Amerikanci največjo gostilno ali «hotel». Ta hotel je v mestu Čikagi in se imenuje «La Salle Hotel». Ta hotel je visok 200 čevljev in ima 22 nadstropij: dve nadstropji v zemlji in 20 nad zemljo. V hotelu je 1172 sob in 840 kopalnic (to je izbič za kopanje.) Hotel je veljal šestinpol milijona dolarjev, to je še čez 30 milijonov kron. Vrhtega je veljalo še pohištvo tri milij. kron. V tem hotelu je 4600 vrat. Če bi se postavile te ena zraven druge, iti bi moral precej dolgo, prej da bi prišel mimo vseh. (Računi, da so vrata široke po en meter in najdi sam, kako dolgo bi hodil. 4000 metrov se prehodi v uri, če gre počasi, če gre hitreje, pa 5000 metrov.)

7.) V kateri deželi so imeli najprej železnice?

Odgovor: Železnice so imeli na Angleškem. Ko je videl vladar neke male nemške države prvokrat železnico, se mu je zelo dopadla. Ko je prišel domov, je rekel svojemu ministru: «Tako železnico hočem jaz (tudi imeti.)» Misli je, da velja samo kakih 10.000 (deset tisoč) goldinarjev. Ko mu je minister povedal, koliko velja, naredil je velike oči. Železnice si pa ni mogel napraviti.

Nova vprašanja.

8. Mislimo si, da bi mogel kdo postaviti lestvico (ali lojtro) na mesec. Kako dolgo bi moral hoditi, da bi prišel od zemlje do mesca?

9. Kako dolga je največja ladija?

Odgovori:

8. Po najnovejših raziskovanjih je oddaljen mesec 384.000 km od zemlje. Po zemlji gre človek v eni uri kakih 4 kilometrov. Po lestvici ali lojtri bi moral pa imeti še enkrat toliko časa za tisto pot. Šel bi toraj, recimo: 2 kilometra v eni uri. Potreboval bi toraj za 384.000 km $384.000 : 2 = 192.000$ ur. Ker bi pa na dan ne mogel več hoditi, kakor pa kvečjemu 10 ur [kaj bi pa kaj oni čas, ponoči delal? Moral bi nositi s seboj posteljo in jo obešati na lojtro ali pa hoditi vsak dan na zemljo spat (!)], potreboval bi $192.000 : 10 = 19.200$ dni. Recimo, da bi hodil poleti in pozimi, samo 65 dni v letu bi imel počitek (nedelje in prazniki). Potreboval bi tedaj: $19.200 : 300$ ali $192 : 3 = 64$ let. Če bi začel toraj pot desetleten fant, star bi bil že 74 let, prej da bi prišel na mesec.

9. Družbe, ki prevažajo potnike in pošto med Evropo in Ameriko imajo že nekaj let sem ladije, ki so dolge po 204 m, 207 m ali tako okoli. Seveda žene te ladije para, zato jim pravimo «parniki». Najnovejši tak parnik pa je bil pred kratkem zgra-

jen. Gradili so ga eno leto in pol. Ta je dolg 240 metrov. Veljal je 124 milijonov kron. Masine imajo 70 tisoč konjskih moči. Za kurjavo se porabi na uro 3 metercente premoga. Na pot vzame seboj kakih 50 vagonov pomoga.

Svetovna politika.

Delegacija. Dunaj, 5. decembra. Uradno se poroča, da bodo delegacije dne 27. t. m. sklicane na tri dni, da dovolijo proračunski prov-zorij. Nemške stranke so se že dogovarjale z madžarskimi, pa ne bo ne na emi, ne na drugi strani težav za provizoričen proračun. — Da vsled avstrijske in ogrske krize tudi v delegacijah ne more biti več govora o rednem proračunu in o pravi proračunski debati, je naravno. Dokler imamo institucijo delegacij, bila bi pa prav tam politična debata nadvse važna, posebno letos z ozirom na aneksijo Bosne in Hercegovine in na splošno zunanjjo politiko, ter z ozirom na ogromne militaristične zahteve. Vidi se torej, kako nespametna je politika slovanskih meščanskih strank, ki na radost vlade onemogočajo odločilne besede o najtehtnejših, prav za slovanske narode važnih političnih vprašanjih. Parlament ne zboruje, delegacije ne zborujejo stranke ne pridejo do besede, med tem pa vlada dela, kar hoče; saj ima izgovor, da zaradi nedelavnosti zakonodajnih zborov ne moreje običati vsi opravi!

Ogrska kriza. Budimpešta, 6. decembra. Najnovejše vesti zagotavljajo, da bo ogrska kriza v bližnjih dneh rešena na ta način, da se imenuje provizorično ministrstvo, ki bi imelo skrbeti za to, da se reši v budimpeštanskem državnem zboru proračunski provizorij. Na to bi se razpustil državni zbor in provizorično ministrstvo bi razpisalo in vodilo nove volitve. Na čelu tega kabineta bi bil bivši naučni minister Vlačić ali pa grof Tasilo Festetič. Med tem se nadaljujejo audience na Dunaju, le državnozbornskega predsedništva ni mogel sprejeti cesar, ker je Nava y težko obolel.

Italijanska kriza. Rim, 3. decembra. Giolittijska vlada je naznanila svojo demisijo.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene v Celovcu

dne 25. novembra 1909.

Predmet	Priprilano v vrečah	Teža		Prodajna cena po 100 kilogramov				Znižana srednja cena			
		vreče 80 litr.	hektol.	naj-nižja	srednja	naj-višja	vreče 80 litr.	hektol.	naj-nižja	srednja	naj-višja
pšenica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
rž	—	—	—	20 66	—	21 35	12 34	—	—	—	—
ječmen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
oves	—	—	—	17	—	18	6 18	—	—	—	—
ajda	—	—	—	17 33	—	18 35	8 14	—	—	—	—
koruza	—	—	—	16 20	—	17 24	9 65	—	—	—	—
pšeno	—	—	—	—	—	29 84	18 80	—	—	—	—
proso	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
grah	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
leča	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
fižol, bel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ rdeč	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
bob	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
krompir	—	—	—	—	—	4 88	2 20	—	—	—	—
deteljno seme	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
seno, sladkov	—	—	—	11	—	12	—	—	—	—	—
„ kislo	—	—	—	7	—	10	—	—	—	—	—
slama	—	—	—	6 10	—	8	—	—	—	—	—
zeljne glave, 100 kom.	—	—	—	5	—	6	—	—	—	—	—
repa, 1 vreča	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
smetana, 1 liter	—	—	—	—	—	60	1 20	—	—	—	—
mleko, 1 „	—	—	—	—	—	24	26	—	—	—	—
maslo	—	—	—	—	—	260	2 80	—	—	—	—
surovo maslo	—	—	—	—	—	260	3 20	—	—	—	—
špeh, okajen	—	—	—	—	—	220	2 40	—	—	—	—
„ surov	—	—	—	—	—	170	1 80	—	—	—	—
svinjska mast	—	—	—	—	—	180	1 90	—	—	—	—
jajca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
piške	—	—	—	—	—	2	2 40	—	—	—	—
kapuni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
race	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
gosi	—	—	—	—	—	10	12	—	—	—	—
30 cm dolga trda drva	—	—	—	—	—	3 20	3 50	3 50	—	—	—
30 „ „ mehka „	—	—	—	—	—	2 80	3 30	3 30	—	—	—
80 „ „ „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Vzemite, ako ste nahodni, hripavi ali zasilzeni, Fellerjev fluid z znamko «Elsafluid». Sami smo se prepričali, da učinkuje zdravilno in osvežujoče pri bolčicah v prsih, vratu i. t. d. Ducat za poskušnjo 5 kron, dva ducata 8 K 60 vin. franks. Izdelovatelj edino lekarnar Feller v Stubici, Elsin trg št. 257 (Hrvaško).

Ali bode zmanjkalo soli? Stare ženske se bojijo, da bi soli ne zmanjkalo, ali ta strah je neumen. To se ni treba bati, da bi morali jesti neslane jedi. Soli je toliko v zemlji, da jo lahko kopljejo dannadan še tisoč let, pa je tudi še ne bo zmanjkalo. In če bi tudi še zmanjkalo soli v zemlji, zaradi tega bomo še sol ravno tako imeli. Sol je namreč tudi v morski vodi. V nekaterem morju jo je več, v nekaterem pa manj. Počez pa je je v 100 litrih kakih pet funtov. Iz morske vode se sol lahko dobi na različne načine. 1. Voda se kuha tako dolgo, da vsa izpuhti in v piskru ali kotlu imamo suho sol. 2. Morska voda se tudi lahko naliže v posode. Te posode se postavijo na solnce. Voda se posuši in v posodah ostane suha sol.

Svoje zdravje

zadobite! Vaša slabotnost in bolečine izginejo, Vaše oči, zivci, kite postanejo močne. Vaše spanje zdravo, zopet se boste dobro počutili, če boste rabili prvi Fellerjev fluid z znamko «Elsafluid». Tucat za poskušnjo 5 kron franks. Izdeluje ga le lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsin trg št. 257 (Hrvaško).

Koliko pouzije človek, prej da je 70 let star? Neki Francoz je tehtal in meril jedi in pijače, katere pouzije v enem letu majhen otrok, potem večji otrok, potem odrasel človek in je po teh izračunih izračunal koliko je snedel in popil tak človek, ki je 70 let star. Pravi, da sne človek, prej da je star 70 let 1280 krat toliko, kakor je težak človek sam. Povprečno je pouzil tak človek od svojega rojstva sem 54.000 kg (to je kakih 100 starih centov) trdih (suhih) jedi in je popil kakih 50 tisoč litrov vode in pa drugih pijač.

Milijarda. Milijarda v zlatu bi tehtala 322.580 kg. Če to zlato potegnemo v žico, ovijemo ž njo lahko cel svet. Milijarda v srebru bi tehtala 5 milijonov kg. Če bi hoteli naložiti milijardo zlata na železniške vozove, bi izrabili 64 voz, ki bi tvorili približno 400 m dolg vlak. Za milijardo srebra bi izrabili 1000 voz po 5 ton, ki bi zastavili 6 km železniške proge. Ako bi otovorili posameznemu nosaču po 10 kg zlata, bi potrebovali 32 tisoč nosačev, da bi nesli milijardo zlata. — Za milijardo srebra bi pa potrebovali 500.000 nosačev. — Ako bi polagali naše zlatnike drug poleg drugega, bi nastala 1050 km dolga črta, če bi jih pa nalagali drug vrh drugega 33.000 metrov visok stolp.

Zadnje štetje prebivalstva v Čikagi izkazuje 1.307.015 moških in 1.265.820 ženskih prebivalcev, torej 41.195 več moških kot žensk. Po narodnosti je okrog 670.000 Angležev, 664.000 Nemcev, 241.000 Ircev, 143.000 Poljakov, 123.000 Švedov, 116.000 Čehov. Zaznamovanih je 36 narodov, toda med njimi ni niti enega Slovenca, katerih je v Čikagi več ko 5000. Kot avstrijski izseljenci paradižajo skoro gotovo med nemškim številom!

Koliko velja vojaštvo? Izdatki za vojaštvo so določeni za to leto v posameznih državah takole: Angleška 1532 mil. kron. Nemčija 1452,2 mil. K. Rusija 1348,4 mil. K. Zedinjenje države 1158 mil. K. Francija 1115 mil. K. Avstrija 541 mil. K. Italija 443 mil. K. in Japonsko 402,6 mil. kron. V celoti pogelne torej vojaštvo teh 8 držav nad 8000 milijonov kron!

Raznoterosti.

Ciankali za možke. Pred kakimi štirinajstimi dnevi je umrl nenadoma stotnik generalnega štaba na Dunaju, Mader. Dognalo se je, da je zavžil ciankali, ki ga je dobil po pošti kot sredstvo za pospeševanje moči. Izvedelo se je, da so vsi gojenci enega letnika vojne šole dobili slične zavitke, a jih niso zavžili. Sum je padel na nadporočnika Hofrichterja, ki so ga aretirali. — Naravnost grozen je položaj, ki je nastal, odkar so v Lincu aretirali nadporočnika Hofrichterja ter ga prepeljali na Dunaj v garnizijski zapor. Kakor je po smrti nesrečnega stotnika Maderja, ko se je izvedelo, kako infermalen zločin je namenjal desetorici ljudi bipno smrt, vso javnost razburjalo vprašanje, čigavi možgani so si izmislili tako nepojmljivo hudobijo, tako vznemirja vse misleče ljudi sedaj drugo vprašanje: Ali je tisti, ki so ga prijeli, kriv ali nedolžen? Tako strašno je bilo hudodelstvo, da je umevna mrzlična želja tisočih in tisočih, razkriti hudodelca; in tako strašno je bilo, da se upira vsak človeški čut, ko imajo v rokah živega človeka, veri, da bi osumljenec mogel biti res zločinec. Temu čisto čustvenemu dvomu pa se pridružuje miseln, ki je še veliko mučnejši. Policija že razglasa, kako se bo razdelila nagrada, ki jo je razpisalo vojno ministrstvo za odkritje sledov, po katerih bi se našel zločinec. Vse redarstvene izjave so take, kakor da bi bila oblasti vsa stvar že jasna in za policijo zaključena, kakor da sploh ne bi bilo treba iskati nikjer več. Kakor človek, ki nima nobenega povoda, da bi kaj dvomil, pripoveduje policijska korespondenca dannadan o indicijah, ki jih smatra skoraj za gotove dokaze in o možu, ki je po njenem mnenju nedvomni krivec. Lahko bi bilo, če bi bili dokazi res tako trdni. Toda vse, kar je doslej sigurno znanega, utemeljuje pač sum, nikakor ga pa ne dokazuje. Posebno mučno pa je, da so se nekatere vesti, ki jih je očitvidno razširjala policija, izkazale za neresnične ali pa vsaj za netočne. Kmalu po aretaciji Hofrichterja se je n. pr. razglasalo, da so našli v njegovem stanovanju hektograf enake veličine, kakor tista, reklamna pisma za »krepčanje moške moči«, s katerimi so se razpošiljali zavojčki s ciankali. Tisto časopisje, ki hoče vedno biti senzacionalno in neprenehoma budi žival v človeku, je takoj napihnilo to vest. Tako je n. pr. znani škandalni list »Neues Wiener Journal« hitro javil, »da se na hektografu še pozna besedilo onega reklamnega pisma«. Seveda bi bil to naravnost

neovrgljiv dokaz, če bi bila vest resnična. Toda kmalu se je izkazalo, da je Hofrichter kupil samo en šapirografske list, katerega pa sploh niso našli, Hofrichter pravi, da ga je vrgel v peč, ker ni bil za rabo. Njegov zagovor morda ni resničen; toda gotovo je, da ni nihče našel pri njem otiškov onega pisma, bodisi na hektografu, bodisi na papirju. Vse, kar se more očitati nadporočniku, je lahko v zvezi z zločinom; in vendar je vsako dejstvo zase lahko povsem slučajno. Našli so pri njem take škatljice, kakršnih je bil poslan strup generalštabnim častnikom. Takih škatljic bi se gotovo našlo na stotine pri stoterih ljudeh; saj se izdelujejo za prodajo in prodaja se jih tisoč in tisoč. Neki uradnik dunajske »Arbeiter Zeitung« je izpraševal Hofrichterja ženo o vseh točkah, ki so sumljive; izpraševal je je skoraj kakor preiskovalni sodnik. Ona mu je pripovedovala o teh škatljicah zgodnico, ki je tako naravna in verjetna, da ne more biti bolj. Kakor mnogo ljudi, ki imajo dovolj prostega časa, se je tudi Hofrichter bavil z raznimi malimi deli, ki so že bolj igrarija. Napraviti ji je hotel pripravo, podobno mali omarici, za šivanje: Za igle, gumbe, niti i. t. d. Najprej jo je hotel zlepiti iz praznih škatljic za užigalice, a to se ni obneslo. Potem je nakupil tistih čednih škatljic, a ker se mu tudi iz njih ni posrečila naprava, je sežgal vse skupaj. Tega ni pripovedoval on, ampak njegova žena. In človek se mora vprašati, ker je samo dvoje mogoče: Ali je njena pripoved resnična ali ne? Grozno bi bilo, pomisliti na drugo; zakaj tedaj — no tedaj skoraj ne bi bilo mogoče nič drugega, kakor da je ona z žojim v sporazumu, vsaj toliko, da ve za njegovo hudodelstvo. Čuden križ je pa tudi z ostalimi dokazili. Našli so pri njem oblate, ampak — to gotovo ni malenkost — povsem različne od tistih, v katerih se je razpošiljal ciankali. In važno je to, da pravzaprav le cela svota indicij sploh kaj velja; čim je eden omajan, se maje cela zgradba. Zadnji čas javlja pač nekaj, kar bi bilo lahko usodepolno, če je resnično. V Lincu se je baje oglašil neki prodajalec suhih zelišč — nemara drogista — pri katerem je baje neki nadporočnik 14. polka pismeno zahteval ciankali, da bi z njimi zastupil psa. Koliko je na tem respice, se še ne ve, na vsak način je pa v celi stvari treba mnogo, prav mnogo previdnosti. Ampak če je res, tedaj je nadvse čulno, da se ni mož že davno oglašil, kakor je sploh čudno, da se prav o najvažnejši točki, o makupu ciankali, ves čas nič ne izve. Ciankali se vendar ne prodaja tako kakor sladkor!... Neugodnost občutkov spriču cele zadeve je še večja, ker ima o tako skrivnostni stvari soditi vojno sodišče. Civilno kazensko postopanje se je v teku časa vendar precej reformiralo, popolnilo in ločitev funkcij, ločitev preiskave in razprave, javnost obravnavanja daje kolikor toliko garancije za vestno sodbo. In kolikor hodi vzlic temu po svetu ljudi, ki so bili po krivem obsodeni, zlasti radi manjših slučajev, ker so jim bile razmere neugodne. Pa tudi v težkih slučajih! Desetletja so nekateri po nedolžnem presedeli v ječah; tudi obesili so že tupatam nedolžnega. Kako naj ima človek čvrsto vero in zaupanje v vojno sodišče, kjer je avditor edina merodajna oseba od začetka do konca, kjer ni zagovora proti obtožbi, kjer ni javnosti, kjer nadomeščajo mrtvi protokoli živo razpravo, kjer ne more biti obtoženec niti v najvažnejših momentih navzoč? Dokler ne pride več luči v to temno zadevo, bo ležala mora na misleči javnosti.

Ciankali na vseh koncih in krajih. Sedaj imajo svoje ciankalijevo afero tudi na Francoskem. »Tempsu« javljajo iz Verduna, da je nek zločinec natresel v juho, ki je bila namenjena vojakom, veliko množino ciankali. Juha pa je vsled tega tako neprijetno disala, da je nihče ni maral jesti, razven dveh vojakov, ki sta nevarno obolela. Juho so zdravniki takoj preiskali in so izjavili, da bi vseh 80 vojakov, katerim je bila namenjena, v par minutah umrlo, če bi jo povžili. Sum pada na nekega podčastnika po imenu Charles Faraco, pri katerem so našli sledove ciankali in ki je že priznal. Temu podčastniku je nek mlad vojak posodil 150 frankov; nadležnega upnika bi se bil rad na ta način iznebil.

Cerkve, ki se lahko prepeljejo. V Ameriki imajo stvari, da bi rekel človek, da res ni mogoče. Imajo hiše na 10 nadstropij, imajo pa tudi hiše na 35 nadstropij. Potem imajo hiše, ki so iz železa in pa zopet take, ki so iz glaževine. Zdaj hočejo napraviti zopet čisto nekaj novega, namreč take cerkve, ki se bodo lahko prepeljele z enega kraja v drugega. Cerkve bo na vozu, kateri bo imel šest koles. Na vozu bo tudi žagred (zakristija), potem bo pa gori tudi še mala hišica s kuhinjo

vred za duhovnika, tako da se bode vozil duhovnik kar s cerkvijo vred. V cerkvi bodo tudi male orgle.

Nemške zverine — v podobi človeka. V Glatzu na Pruskem je dekla Ana Werner svojega enajstletnega otroka živega pokopala! V Baucnu na Saksonskem pa je hlapec Vetter svojo triletno hčerko zastupil. Oba sta bila obsojena na smrt. — Ako bi se kaj takega zgodilo na Slovenskem, to bi vpili nemški listi o slovenskem divjaštvu.

Najbogatejša vdova na svetu. Pred malo časa je umrl v New Yorku milijonar Harriman, znan pod imenom »kralj železnice«. Vse svoje veliko premoženje, 100 milijonov dolarjev, je zapustil svoji ženi. Vdova Harriman se je kot deklica seznanila s siromašnim, a podjetnim Harrimanom. Ni bila bogata, a imela je nekaj tisočakov in te je dala Harrimanu, da jih porabi za svoja podjetja. Po 32 letih je premoženje narastlo v ogromno vsoto in Harriman je vrnil nekdanjo pomoč ženi s tem, da ji je zapustil vse premoženje. Tako je postala ga. Harriman najbogatejša vdova na svetu.

Steinheil, oproščena in svetovnoznana vdova po umorjenem slikarju Steinheil, pojde sedaj po obravnavi v Švico v neko zdravilišče. Tu se snide s svojo 17 letno hčerko. Časnikarjem bo odgovarjala le v prisotnosti svojega odvetnika. — Afero Steinheil v Parizu je izbral mladoturški pesnik, napravil iz nje tridejansko dramo, katere se bo igrala v kratkem času v gledališču Petit Champs v Carigradu.

Bos poslanec. V finlandskem dež. zboru sedi poslanec Pikkole. Mož hodi bos v zbornico. Ko je prišel prvič, so mu rekli: Vi, ste pozabili čevlje doma. — O ne, se je odrezal, jih ne nosim nikoli. Ko je prišlo to v časnike, so mu pošiljali čevlje in nogavice od vseh vetrov. Vse to je lepo spraval in prodal — v zbornico hodi pa še vedno bos.

Smešnice.

Profesor pride na obisk in ko slači rokavice, zapazi, da imajo konce pristrizene. »Za Boga, vsklikne, pozabil sem jih sleči, ko sem rezal nohte.«

Dva otroka dobita od strica krajcarje za črešnje. Gresta v cerkev in starejši vrže krajcar v mežnarjev nabiralnik. Mlajši stori isto. Po nekem času vpraša mlajši: »Kje pa so črešnje? Bi že mogle tu bit?«

Žena toži moža. Sodnik reče pri obravnavi: »Obtoženec, sedaj imate vi besedo!« Mož se vzravna in reče proti ženi: »Ali si slišala, stara?«

A: Zakaj si tako žalosten? B: Dolg imam. A: Kakšen? B: Sanjalo se mi je, da sem izpil štiri litre vina, pa sem se zbudil, predno sem plačal.

Našim rodbinam priporočamo ::
Kolinsko cikorijo!

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zateva naj knjigo o tem. 52-41 Dobi jo zastoj in poštne prosto v 10 Labudovi lekarni, Frankobrod o. M. (Privl. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.).

Varstvena znamka:
„SIDRO“.

Linement Capsici comp.,

nadomestek za 28

sidrov - pain - expeller

je vobče priznan kot izvrstno, bolečino tolažeče in odvajalno vmetenje pri prehlajenju i. t. d. Dobi se ga v vseh lekarnah za 80 v, K 1'40 in 2 K. Pri nakupu tega povsod priljubljenega domačega zdravila, naj se vzame le izvirne steklenice in škatlje z našo varstveno znamko „SIDRO“, kajti potem je gotovo, da se je dobil izvirni izdelek.

Dr. Richterja lekarna pri „zlatem levu“

v Pragi

Elizabetna ulica št. 5, nova.

Razpošiljatev vsak dan.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 3.000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 1/2 %

od dne vloge do dneva vzdiga.

■ Kolodvorska oesta št. 27. ■

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predurje na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menio. :: Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podr. v Splitu in Trstu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8— za komad. 1 52—44

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanj na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10— za komad.

Prodaja vseh vrst vred papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.